

Сәнгерү ялавә

1944 ىулхи майын 5-мөшөнченпе тухать

Муркаш район хасаче

30 (7670) №

*

Шамат кун, 2009 ىулхи апрелен (ака) 11-мөшө

*

Хаке иреклө

Çырентару тапхаре

Цифрасен чөлхипе

Экономика пару-тәрәвә

Ял хүсаләхе район экономикин төп отраслә пулса тәрать. 2008 ىулта ял хүсаләх продукцине 1495 миллион тенгеләх туса илнә. Пәтәмешле вара продукци каләшәнчә ял хүсаләх продукцийн каләшәнчә 39 процентта танлашна.

2008 ىулта районта ял хүсаләх предприниетесе төш тыра 25031 тонна туса илнә. Ку вәл 2007 ىулхинчен 57,9 процент нумайрах. Вәтам тухац гектар пүсне 22,8 центнерпа (унченхи сүл 16,7 центнер) танлашна. «Герой» хүсаләхта түхәц 33,5 центнерпа, Чалов яч. хис. хүсаләхта 29,7 центнерпа, Ильич яч. хис. хүсаләхта 29,7 центнерпа, «Восток» хүсаләхта 28,2 центнерпа танлашна.

Çөр улмине 14261 тонна каларса пухнах е 2007 ىулхинчен 57,4 процент нумайрах. Тухац 1 гектар пүсне 172,2

центнерпа танлашна. 2007 ىулта – 135,9 центнерпа. «Оринино» хүсаләхта түхәц 236,9 центнер, Ильич яч. хис. хүсаләхта 226,1 центнер, «Герой» хүсаләхта 228 центнер пулна.

Районеңе ўсен-тәран продукцийесем туса илнинчен 29387 пин тенкә тупаш илнә. Вәл шутран тыра 7038 пин тенкә, сөр улми сутнинчен 18755 пин тенкә. Сөр улми сутна тупаш илесипе «Ударник», Ильич яч. хис., «Герой», «Свобода» хүсаләхсем, «ДаAn» чиекләп явалләхлә общество юнәслә ёсленине паләртмалта. 22 ял хүсаләх предприниетенеңе 14 предприятире кана.

Аш-какай районеңе иртнә сүл 2124,1 тонна туса илнә е унченхи ىулхин 72,6 проценчә чулхә.

Выльыхсен йышә чакса пыраты. 2009 ىулхи январен 1-мөшө төлне майра-

калла шултра выльыхсен йышә 18,6 процент, вәл шутра ёнесен хисеп 19,6 процент, сынсанен хисеп 46,3 процент чакна.

Выльых-чәрләх продукчесене сутни ىулталак тәршшәп тупаш илсә тәмалли меллә майсенчен пери пулса тәрать. Районеңе сутна сөтән пер килограмм бәтәнән 8,43 тенкә танлашна. Хәш-тәр хүсаләхсем хакләрхах сутна та майсем тупассә. Акә «Герой» хүсаләх Шупашкарти сөт заводне сутнин ватам виши кашни килограммаш 10,42 тенкәне танлашна.

В. АНАНЬЕВ,
район администрациянын пүсләхен
чүмә, ял хүсаләх пайен пүсләх.

(Районти финансста экономика кәтара-
тәвсемпен 4-мөшпе 5-мөш страници-
санче төплөнрех паллашар)

Çур аки умән

Төплөн хатәрленнине мән չиттәр?

Çурхи ҹанталәкән кәмәл төрлөрен. Пәрре әшәтса яраты, төгрөк сивеен пәхма пүсләт. Ҫака төпөр хут юлна вәхәтта түллин усай курса, Ҫур акине төплөн хатәрленни ҹинчен системәр. Ҫур акине хатәрленсе ирттерес ылтупта иртнә ял хүсаләх предприниетесен иртүүсүсөн, агрономесемпен зоотехникесен, төн инженересен, хресчен (фермер) хүсаләхесен пүсләхесен ҹанашләвә төртре. Ана район пүсләхә Ю.А. Иванов ертесе пычы. Унта район администраторын пүсләхен ҹумә, ял хүсаләх управленийен иртүүс В.К. Ананьев отвөтлә тапхара епле хатәрленни ҹинчен тухса каларә. Чаваш Республикинчи «АгроИнновации» хысана унитарлә предприниати специалистесен ўсен-тәран производствинче энергия перекетлемелли технология пурнача кәртессипе, выльых-чәрләх отрасленине пахаләхла выльых апа чә хатәрләсси төн вырәнта пулни, ҹак ике сферәра өшүн түбүнсө тата вәсендө тәкаксесе не шута иллеси темәсемпелле өслә сөнүсем пачәс.

Мән тунай ку таранччен Ҫур акине хатәрленсе? Тата мән тумалла? Ҫак ыйтусем тавра ийрекелеремәр паянхи калаңа Владислав Кирилловичта.

– Владислав Кириллович, сөнә тырышан вырма өсөсем вәспенне вәспенменең тимлеме пүсләт ял өсченә. Ҫав көрхи өсөнен иртнә сүл мән чуль туса ирттерен.

– Иртнә сүл көрхи культурасене 4,7 пин гектар ҹинче акса хәвартамар. Вәсем

ытты хүсаләхсече ку кәтарту 50 процентран та пәчәккәрх. Ҫаванпа та ытты лаптаксем ҹинче ку өсөн Ҫур акинчесе тәрпра нүрәк пур чук көске вәхәтта туса ирттере тивет.

– Плансем пәчәкек мар пүлә-ха?

– Ҫур акие пур 12,8 пин гектар ҹинче туса ирттермелле. Ҫав шутран Ҫурхи тыра 10 пин гектар ыншамалла, пәр сүл ўсекен күрәксем – 957 гектар, сиосләх күлтүрәсем – 100 гектар.

Күнсәр пүсне ҹүләрек асәннә лаптак ҹинчи көрхи күлтүрәсем, 10,3 пин гектар ҹинчи нумай сүл ўсекен күлтүрәсеме апатлантармалла тата сүрәлемелле.

Ҫапла вара пәтәмпе кәстал ял хүсаләх предприниетесен хресчен (фермер) хүсаләхсече түр-пула пәтәмпе 15 пин гектар ҹинчен 33,2 пин тонна, ҹак улмие 1195 гектар ҹинчен 18,8 пин тонна, пахча ҹимәсесене 106

гектар ҹинчен 2 пин тонна туса илме паләртнә. Ҫаван пекех общества вәхәт-чәрләх валли пысак пахаләх 11 пин тонна утә, сенажпа силоса 21-шер пин тонна янтәламалла.

– Владислав Кириллович, ял өсченә ҹавлаки ырым-канми вай хурат. Каләр-ха, ўсен-тәран отрасле мән чухлә тупаш пачәк иртнә сүл?

– Иртнә сүл ҹак отраслыте 29,4 млн. тенкә түпаш илтәмәр (2007 ىулта вал 9,7 млн. тенкәпә сөс танлашна). Рентабелләх 49,9 процентта танлашрә. Ҫав шутран тыра 8,5 млн. тенкә тупаш илнә, рентабелләх 35,2 процент пулчә. Ҫөр улми сутса тунай тупаш вара районеңе 18,7 млн. тенкәпә танлашрә, рентабелләх – 74,6 процента. «Иккәмеш ҹаккәра» сутса пысак тупаш илекенсем вара ҹак хүсаләхсем пулчәс: «Ударник», Ильич яч. хис., «Герой», «Свобода», «ДаAn».

(Веңе 2-мөш стр.)

Пәчәк предприятисен төтүп пур

Пәчәк предприятисен пассажир автотранспорчән 2009 үзүлти 1-мөш кварталти өфсөн итогесене пәтәмләтнә. Пассажирсөн илсе сүрессине иртнә 3 уйәхра 5525 рейса пурнаңдан. Пассажирсөн илсе сүресси, унченхи ىулхи ҹавхатрип танлаштарсан, 106,2 процента танлашна. Пәчәк предприятисемпелле уйрәм предпринимательсен транспорчән 144,8 пин ҹын усай курна.

79 ача ҹурална

Районти ЗАГС пайенчен пәлтернә тәрәх, 2009 ىулхи 1-мөш кварталта районеңе 79 ача сут тәнчене килнә. Ачасем ытларах Мән Сәнтәр (11 ача), Муркаш (10 ача), Ҫатракасси (9 ача) ял тәрәхесенче ҹурална.

Вилекенсем 169 ҹын пулна. Иртнә ىулхи пәрремеш кварталта пурнаңдан уйрәлса кайисен хисеп 153 ҹынна танлашна.

Кәләхи пәрремеш кварталта 47 мәшәр ҹемье ҹавәрнә. Иртнә ىул 41 пулна. Түйсем ытларах Муркаш ял тәрәхенче (7), Мән Сәнтәр ял тәрәхенче (6), Москакасси ял тәрәхенче (5) көрлән. ҹемье хутшәнәвәсөнен 25 мәшәр пәрхәцланна.

Ҫур акине хатәрленсе

Ҫурхи кун – ҹулталаклых

Ҫурхи кун ҹулталак тәрантараты тесе ахаль каламан. Ҫурхи өсөнен вәхәттра тата пахалаклых туса ирттермесен көркүннө ял хүсаләх культурисенчен пысак тухац илемән. Ҫавна төп хурса Ҫурхи өсөнен пәлтерәшне хаклама пәкенсем көркүннөх тухацшан халех ҹине тарасә.

Акә районти Бархаткин тата Толстов хресчен (фермер) хүсаләхесен ертүүсүм һайсан көрхи культурисен лаптаке-сөнене ҹак күнсөнчө минераллә удобренисемпел апатлантармада таытчәс. Бархаткин ҹак өсөнен 100 гектар, Толстов 47 гектар ҹинче пурнаңlama ёлкәрчәс.

Көрхи культурасене вара минераллә удобренисемпел вәхәттра апатлантарса хәварни пысак пәлтерәшлә. Ҫака ял хүсаләх культурисенчен ытларах тухац илме май параты.

Ҫавна та каласа хәвармалла. Районта Ҫурхи үй-хир өсөсем ытты хүсаләхесенче та таңаңа. Апла пулсан көрхи тухацшан көршүп ҹүләнчә ёнте.

Хамар инф.

Сывлых

Арсынсен сывлыха упрамалла

Чаваш Республикин Патшалых Канашен ёс планепе киләшүллән кәсалхи февраль уйәхене социалла политика, сывлых сывлакавен тата физкультура спорта комитетчө «ҹава сөтөл» ирттерчө. Каласу питә кирлө та пысак пәлтерәшлә темәпа пулчә: «Арсынсене – сывлых тата вәрәм ёмәр».

Эп та ҹак комитеттан члене пулна май ларава активлә хутшәнәтәм. Хатәрлене тапхаренче эпир, асәннә комитета көрекен депутатсем, Президент перинаталлә центрәнчи «Ҫемье» центрата, Шупашкарти 1 № клиника больницин арсынсен кабинетенче пултамар.

Арсыннан сывлых пите ҹумай фактортан килет. Ҫакна «ҹава сөтөл» хүшүнчини калаңа пысак оптим пухма ёлкәрнә специалистсем та ҹирәплесте пачәс. Төрлө больницаңенче ҹаслекен кардиологсем, урологсем, наркологсем, эндокринологсем тата профессорсемпел депутатсем та хәйсен шүхшәсемпел паллаштарчәс. Шапах ҹак каласура пирен республикәри арсынсен, Раҫсейрисен та, сывлых кирлө шайра марри ҹүсәнәх курәнчә.

(Веңе 2-мөш стр.).

Ҫырентару – 2009

Иккәмеш Ҫур ҹулли ҹырентарассә

Хаклә вулакансем! Районти «Ҫәнгерү ялавә» хасата иккәмеш Ҫур ҹулта илсе тәмә унченхи хакпах ҹырентарассә. Ултә уйәхә ҹырентарассә хак – 191 тенкә та 70 пус.

Райхасат редакцийе,